МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Навчально-науковий медичний інститут
Кафедра екології

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Перший проректор
Юрій КОТЛЯР
_____
"__"_____2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

другого рівня вищої освіти
за освітньою програмою «Екологія та охорона навколишнього середовища»,
спеціальності Е2 «Екологія»,
галузі знань Е «Природничі науки»,
кваліфікація: магістр з екології

Розробник _____ Діана КРИСІНСЬКА
Завідувач кафедри екології _____ Людмила ГРИГОР'ЄВА
Гарант освітньої програми _____ Олена МІТРЯСОВА
Директор ННМІ _____ Олена КУЗНЕЦОВА
Начальник НМВ _____ Євгенія ПОСТИКІНА

Миколаїв–2026 рік

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	**Характеристика дисципліни**	
Найменування дисципліни	*Стратегії сталого розвитку*	
Галузь знань	*10 – Природничі науки*	
Спеціальність	*код Е 2 Екологія*	
Освітня програма	Екологія та охорона навколишнього середовища	
Рівень вищої освіти	Бакалавр, Магістр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	*IV*	
Навчальний рік	*2026-2027*	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма
– лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	*15* *30* 45	
Відсоток аудиторного навантаження	*50*	
Мова викладання	*українська*	
Форма підсумкового контролю	*залік*	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Метою навчальної дисципліни є ознайомлення з передумовами формування засад сталого розвитку, особливостей впровадження принципів сталого розвитку, надання студентам навичок і вмінь розробки стратегій сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць, підприємств та організацій.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з передумовами формування засад сталого розвитку;
- вивчення сутності та основних понять і принципів Концепції сталого розвитку;
- аналіз особливостей впровадження принципів сталого розвитку;
- отримання навичок і вмінь розробки стратегій сталого розвитку адміністративно територіальних одиниць, підприємств та організацій.
- ознайомлення з практикою реалізації управлінських рішень щодо стратегій сталого розвитку.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних компетентностей, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності Е 2 «Екологія»:

К04. Здатність розробляти та управляти проектами.

К15. Здатність до організації робіт, пов’язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.

К20. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних програмних результатів навчання за спеціальністю Е 2 «Екологія»:

ПР02. Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.

ПР03. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.

ПР8. Уміння доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.

3. Програма навчальної дисципліни

№	*Теми*	*Лекції*	*Практичні*	*Самостійна робота*
1	Історико-теоретичні засади сталого розвитку	2	5	8
	Основні документи сталого розвитку			
2	Стратегії сталого розвитку держав	2	5	8
3	Стратегії сталого розвитку територіальних громад	3	5	8
	Управління СЕС територіальної громади			
4	Особливості цілей сталого розвитку до 2030 року	3	5	8
	Індикатори сталого розвитку			
5	Досягнення Цілей сталого розвитку у національному та регіональному розрізах	3	5	7
6	Основні всесвітні зустрічі, пов’язані зі сталим розвитком та їх результати	2	5	6
Всього, год		***15***	***30***	***45***

Розділ 4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№ з/п	Тема заняття / план
1	**Історико-теоретичні засади сталого розвитку (1 год)** ✓ Зміст і значення навчальної дисципліни «Стратегії сталого розвитку» ✓ Історичні аспекти антропогенезу ✓ Передісторія сталого розвитку людства ✓ Роль людства в розвитку біосфери **Основні документи сталого розвитку (2 год)** ✓ Порядок денний на XXI століття за ООН ✓ Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 2012 року «Майбутнє, якого ми прагнемо» ✓ Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року
2	**Стратегії сталого розвитку держав (2 год)** ✓ Центральна роль держави у політиці сталого розвитку ✓ Хронологія сталого розвитку в країнах Європи ✓ Стратегії сталого розвитку в країнах світу
3	**Стратегії сталого розвитку територіальних громад (1 год)** ✓ Об'єкти, мета та організація сталого розвитку на місцевому рівні ✓ Особливості Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» ✓ Специфічні рекомендації ООН щодо розвитку міст і населених пунктів **Управління СЕС територіальної громади (1 год)** ✓ Цільові програми як документ сталого розвитку на прикладі програми «Лиман» ✓ Інформація для управління СЕС ✓ Індикатори розвитку малих СЕС ✓ Особливості забезпечення сталого екологічного туризму в громадах
4	**Особливості цілей сталого розвитку до 2030 року (2 год)** ✓ Системний підхід як методологічна база стратегій сталого розвитку ✓ Тактичні заходи ООН щодо реалізації «Порядку денного на XXI століття» ✓ Цілі сталого розвитку та Україна **Індикатори сталого розвитку (2 год)**

5	**Досягнення Цілей сталого розвитку у національному та регіональному розрізах (2 год)** Ознайомлення з аналітикою щодо досягнення ЦСР Україною від VoxUkraine https://voxukraine.org/doslidzhennya-sdg/
6	**Основні всесвітні зустрічі, пов'язані зі сталим розвитком та їх результати (2 год)** 1972, Стокгольм – Конференція ООН «Людина і навколишнє середовище»: затвердження плану дій щодо екологічної діяльності та діяльності на міжнародному рівні. 1982, Найробі – Декларація Асамблеї ООН акцентує увагу на основних екологічних проблемах, які не обхідно розглянути UNEP (Програма ООН по навколишньому середовищу) у наступні 10 років. 1987 – Доповідь Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку «Наше спільне майбутнє» (Комісія Брундтланд) популяризувала поняття сталого розвитку. 1992, Стокгольм – Конференція ООН по навколишньому середовищу визначила необхідність прийняття термінових дій для вирішення проблеми деградації навколишнього середовища. 1992, Ріо-де-Жанейро – Конференція ООН по навколишньому середовищу та розвитку (UNCED + Зустріч на вищому рівні «Планета Земля») пов'язує процес економічного і соціального розвитку з діяльністю по охороні навколишнього середовища та приймає глобальну програму "Порядок денний на XXI століття" (Agenda 21) і Принципи Ріо. 1992 – Генеральна Асамблея ООН приймає рішення про заснування Комісії по сталому розвитку (КСР ООН) для забезпечення ефективного здійснення рішень UNCED. 1997, Нью-Йорк – Спеціальна сесія Генеральної Асамблеї (Зустріч на вищому рівні «Планета Земля+5») приймає Програму подальшого виконання "Порядку денного на XXI століття". 2002 – Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 55/2: прийняття Цілей розвитку тисячоліття (MDG, Millennium Development Goals), які передбачають гарантію задоволення потреб найбідніших шарів населення світу. 2002, Йоганнесбург – Всесвітня зустріч на вищому рівні по сталому розвитку («Саміт Землі – 2002»): Прийняття Йоганнесбурзької декларації по сталому розвитку та Плану виконання рішень (JPoI, Johannesburg Plan of Implementation).

4.2. План практичних (семінарських) занять

№ з/п	Тема заняття / план
1	**Аналіз Глобальної Цілі Сталого Розвитку 1,** 2 **(2 год)** 1. Завдання ЦСР. 2. Індикатори ЦСР. 3. Національні завдання ЦСР. 4. Прогрес у досягненні ЦСР. 5. Перспективи покращення показників досягнення ЦСР.
2	**Аналіз Глобальної Цілі Сталого Розвитку 3**, 4, 5 **(4 год)** 1. Завдання ЦСР. 2. Індикатори ЦСР. 3. Національні завдання ЦСР. 4. Прогрес у досягненні ЦСР. 5. Перспективи покращення показників досягнення ЦСР.
3	**Аналіз Глобальної Цілі Сталого Розвитку** 6, 7 **(2 год)** 6. Завдання ЦСР. 7. Індикатори ЦСР. 8. Національні завдання ЦСР. 9. Прогрес у досягненні ЦСР. Перспективи покращення показників досягнення ЦСР.
4	**Аналіз Глобальної Цілі Сталого Розвитку** 8, 9 **(4 год)** 1. Завдання ЦСР. 2. Індикатори ЦСР. 3. Національні завдання ЦСР. 4. Прогрес у досягненні ЦСР. 5. Перспективи покращення показників досягнення ЦСР.
5	**Аналіз Глобальної Цілі Сталого Розвитку 10, 11 (4 год)** 1. Завдання ЦСР. 2. Індикатори ЦСР. 3. Національні завдання ЦСР. 4. Прогрес у досягненні ЦСР. 5. Перспективи покращення показників досягнення ЦСР.
6	**Аналіз Глобальної Цілі Сталого Розвитку 12 (2 год)** 1. Завдання ЦСР. 2. Індикатори ЦСР. 3. Національні завдання ЦСР. 4. Прогрес у досягненні ЦСР. 5. Перспективи покращення показників досягнення ЦСР.
7	**Аналіз Глобальної Цілі Сталого Розвитку 13 (2 год)** 1. Завдання ЦСР. 2. Індикатори ЦСР. 3. Національні завдання ЦСР.

	4. Прогрес у досягненні ЦСР. 5. Перспективи покращення показників досягнення ЦСР..
8	**Аналіз Глобальної Цілі Сталого Розвитку14 (2 год)** 1. Завдання ЦСР. 2. Індикатори ЦСР. 3. Національні завдання ЦСР. 4. Прогрес у досягненні ЦСР. 5. Перспективи покращення показників досягнення ЦСР.
9	**Аналіз Глобальної Цілі Сталого Розвитку 15 (2 год)** 1. Завдання ЦСР. 2. Індикатори ЦСР. 3. Національні завдання ЦСР. 4. Прогрес у досягненні ЦСР. 5. Перспективи покращення показників досягнення ЦСР.
10	**Аналіз Глобальної Цілі Сталого Розвитку 16 (2 год)** 1. Завдання ЦСР. 2. Індикатори ЦСР. 3. Національні завдання ЦСР. 4. Прогрес у досягненні ЦСР. 5. Перспективи покращення показників досягнення ЦСР.
11	**Аналіз Глобальної Цілі Сталого Розвитку 17 (2 год)** 1. Завдання ЦСР. 2. Індикатори ЦСР. 3. Національні завдання ЦСР. 4. Прогрес у досягненні ЦСР. 5. Перспективи покращення показників досягнення ЦСР.
12	**Презентація проєктів стратегій сталого розвитку підприємств (2 год)**

4.3. ПОЯСНЕННЯ ДО ВИДІВ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ:

Практичні заняття мають за мету поглибити знання студентів з тем змістовного модуля, сприяють опануванню практичних умінь та навичок. Метою практичних занять є засвоєння додаткових аспектів курсу, закріпленню лекційного матеріалу. Практичні заняття з дисципліни проводяться на базі теоретичного курсу в навчальних аудиторіях у вигляді поєднаних семінарів бесід з аналізом ЦСР та виконання індивідуального практичного завдання, що передбачає розробку стратегії сталого розвитку підприємства.

На основі отриманих знань під час лекційних занять та обговорених на практичних заняттях ЦСР студенти виконують **Індивідуальне практичне завдання «Розробка стратегії сталого розвитку підприємства».**

Кожен студент на свій власний розсуд обирає будь-яке українське або закордонне підприємство для виконання перелічених нижче завдань:

1. Загальна характеристика підприємства.
2. Загальні показники роботи (статистика за останні 10-15 років).
   - виробничі – продукція, її якість, дотримання стандартів.
   - економічні – дохід, прибуток, рентабельність.
3. Виробничий процес, необхідні матеріальні та енергетичні ресурси, сировина (схеми технологічних процесів, статистика за останні 10-15 років).
4. Вплив на навколишнє середовище (атмо-, літо-, гідросферу), людину та біоту (статистика за останні 10-15 років).
5. Які ЦСР можна віднести до цього підприємства?
   Що робить це підприємство в межах ЦСР чи є в нього стратегія?
6. Розробити пропозиції для втілення ЦСР на цьому конкретному підприємстві.

Терміни виконання – протягом семестру.

Оцінювання в балах – **6 робіт по 10 балів, всього 60 балів.**

Критерії оцінювання виконання практичних завдань

10 бали – завдання виконано своєчасно, правильно. Відповідь завантажено в систему Moodle у відповідності з термінами виконання.

9-8 бали – завдання виконано своєчасно, правильно, проте наявні незначні помилки. Відповідь завантажено в систему Moodle у відповідності з термінами виконання.

7-6 бали – завдання виконано частково, наявні невагомі помилки. Відповідь завантажено в систему Moodle з порушенням термінів виконання.

5-4 бал – завдання виконано частково є значні помилки. Відповідь завантажено в систему Moodle з порушенням термінів виконання.

3-1 бал – завдання виконано частково, багато значних помилок. Відповідь завантажено в систему Moodle з порушенням термінів виконання.

4.4. Завдання для самостійної роботи

Оцінювання самостійної роботи студентів програмою не передбачено.

Протягом семестру студенти самостійно поглиблюють отримані практичні навички за рахунок знань, отриманих під час лекцій та виконання практичних робіт.

4.5. Забезпечення освітнього процесу

Для забезпечення ефективного робочого процесу необхідними є:

- ✓ **обладнання:** *проектор та ноутбук;*
- ✓ **програмне забезпечення:** *MS Word, MS Excel, MS Power Point та ін.*

Розділ 5. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль з дисципліни «Стратегії сталого розвитку» відбувається під час складання студентами іспиту згідно до розкладу сесії.

Студент має відповісти на чотири запитання, які оцінюються максимум по 10 балів. Максимальна сума балів за іспит становить 40 балів.

Бали знімаються:

- за неповну відповідь;
- якщо студент не дав відповідь на додаткове запитання;
- за відсутність відповіді на одне запитання.

Залік вважається незданим, якщо студент не відповів на два з трьох поставлених йому запитань.

Орієнтовно якість відповіді на кожне запитання оцінюється за такою шкалою:

10 балів – повна за змістом і стисла за формою відповідь;

9-8 балів – повна за змістом і невдала за формою відповідь;

7-6 балів – не зовсім повна за змістом і не залежить від форми відповідь;

5-4 бали – не повна за змістом і не залежить від форми відповідь;

3-2 бали – орієнтовна за змістом і не залежить від форми відповідь.

Перелік питань, що виносяться на іспит з дисципліни

1. Зміст і значення «Стратегії сталого розвитку».
2. Історичні аспекти антропогенезу.
3. Передісторія сталого розвитку людства.
4. Роль людства в розвитку біосфери.
5. Проаналізувати роль індивідуальних потреб людини в процесі загострення екологічних проблем людства.
6. Проаналізувати схему класифікації документів сталого розвитку.
7. Передумови проведення конференції «Ріо-92».
8. Донелла та Денніс Медоуз та їх «Межі зростання»: значення наукової праці для концепції сталого розвитку.
9. Діяльність Римського клубу та його роль в появі стратегії сталого розвитку.
10. Проаналізувати «Порядок денний на XXI століття за ООН».
11. Проаналізувати «Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН 2012 року «Майбутнє, якого ми прагнемо».
12. «Зелена економіка» як частина стратегій сталого розвитку держав.
13. Проаналізувати «Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», розділ щодо стану довкілля.

14. Проаналізувати роль держави у політиці сталого розвитку.
15. Проаналізувати значення показника ВНП держави в процесі її переходу до сталого розвитку.
16. Проаналізувати хронологія сталого розвитку в країнах Європи.
17. Проаналізувати стратегії сталого розвитку в країнах світу *(дві, три на вибір)*.
18. Охарактеризувати об'єкти, мета та організація сталого розвитку на місцевому рівні
19. Проаналізувати особливості принципів управління, яких необхідно дотримуватися при розробці документів СР.
20. Особливості Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та його роль в процесі переходу громад до сталого розвитку.
21. Генеральний план населеного пункту, як основний впливовий документ процесу реалізації сталого розвитку.
22. Проаналізувати рекомендації ООН щодо розвитку міст і населених пунктів.
23. Проаналізувати особливості розподілу впливу зацікавлених сторін в процесі створення та реалізації концепції, планів сталого розвитку громад та територій.
24. Проаналізувати Концепція сталого розвитку Миколаєва.
25. Проаналізувати програму «Лиман».
26. Особливості забезпечення сталого екологічного туризму в громадах.
27. Системний підхід як методологічна база стратегій сталого розвитку.
28. Проаналізувати значення Цілей сталого розвитку тисячоліття.
29. Тактичні заходи ООН щодо реалізації «Порядку денного на XXI століття».
30. Проаналізувати процес адаптації ЦСР в Україні.
31. Проаналізувати процес досягнення Україною ЦСР за останні роки.
32. Поняття «Індикатори сталого розвитку».
33. Проаналізувати індикатори соціальних аспектів.
34. Проаналізувати індикатори економічних аспектів.
35. Проаналізувати індикатори екологічних аспектів.
36. Проаналізувати індикатори інституційних аспектів.
37. Поняття «Індекс людського розвитку» та його значення в оцінюванні результатів реалізації стратегії сталого розвитку держав.
38. Проаналізувати ЦСР 1 та її завдання.
39. Проаналізувати ЦСР 2 та її завдання.
40. Проаналізувати ЦСР 3 та її завдання.
41. Проаналізувати ЦСР 4 та її завдання.
42. Проаналізувати ЦСР 5 та її завдання.
43. Проаналізувати ЦСР 6 та її завдання.

44. Проаналізувати ЦСР 7 та її завдання.
45. Проаналізувати ЦСР 8 та її завдання.
46. Проаналізувати ЦСР 9 та її завдання.
47. Проаналізувати ЦСР 10 та її завдання.
48. Проаналізувати ЦСР 11 та її завдання.
49. Проаналізувати ЦСР 12 та її завдання.
50. Проаналізувати ЦСР 13 та її завдання.
51. Проаналізувати ЦСР 14 та її завдання.
52. Проаналізувати ЦСР 15 та її завдання.
53. Проаналізувати ЦСР 16 та її завдання.
54. Проаналізувати ЦСР 17 та її завдання.
55. Короткий аналіз стратегії сталого розвитку підприємства *(на вибір)*.

***«Нульовий» варіант** іспитового білету*

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Рівень вищої освіти – другий ____(Магістерський)___
Спеціальність Е 2 «Екологія»
Семестр
Навчальна дисципліна «Стратегії сталого розвитку»

ІСПИТОВИЙ БІЛЕТ № 1

1. Зміст і значення «Стратегії сталого розвитку.
2. Проаналізувати програму «Лиман».
3. Передумови проведення конференції «Ріо-92».
4. Короткий аналіз стратегії сталого розвитку підприємства *(на вибір)*.

Затверджено на засіданні кафедри екології
Протокол № «__» від «___» _____ 2026 року

Завідувач кафедри _____ Григор'єва Л. І.
Викладач _____ Крисінська Д. О.

Розділ 6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Студент отримує 100 балів за якісне та своєчасне виконання поточних робіт в аудиторії та вдома при високій якості складеного іспиту. Максимальна кількість балів за іспит може бути досягнута у випадку чітких та вичерпних відповідей на питання іспитового білету.

Критерії оцінювання виконання практичних завдань наведені в пункті 4.3.

Критерії оцінювання виконання самостійної роботи – не передбачено.

Завданням підсумкового контролю (іспиту) є підсумкова перевірка глибини засвоєння студентом програмного матеріалу дисципліни, логіки та взаємозв'язків між окремими її розділами, здатність творчого використання набутих знань, уміння сформувати своє ставлення до певної проблеми, що випливає зі змісту дисципліни тощо. При комплексній оцінці успішності викладач визначає види робіт та критерії оцінювання з урахуванням особливостей навчальної дисципліни, обсягу годин, відведених навчальним планом, контингенту студентів.

Критеріями оцінювання є:

а) при усних відповідях:

• повнота розкриття питання;

• логіка викладення, культура мовлення;

• впевненість, емоційність та аргументованість;

• використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо);

• аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки.

б) при виконанні письмових завдань:

• повнота розкриття питання;

• цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння

• акуратність оформлення письмової роботи;

• підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів (слайдів, приладів, схем тощо).

Критерії комплексного оцінювання повинні доводитись до студентів напочатку вивчення навчальної дисципліни.

Для визначення ступеню оволодіння навчальним матеріалом із подальшим його оцінюванням рекомендується застосовувати наступні рівні досягнень студентів.

На «***незадовільно»*** оцінюється відповідь, з якої видно, що студент не засвоїв теоретичного матеріалу із даного курсу, не зміг викласти основні теоретичні положення навчального курсу і не має навичок їх практичного застосування.

«Задовільну» оцінку одержує студент, який у відповіді припускається помилок і неточностей у визначенні термінів, слабко засвоїв основні питання дисципліни і не повністю виконав практичні завдання.

Оцінка «***добре»*** виставляється за повну відповідь на всі поставленні питання при наявності окремих неточностей (у визначенні термінів, статистичних даних тощо), при виконанні всіх завдань, але з порушенням термінів, а також при недостатній обґрунтованості висновків залежно від ступеня неточності.

Для отримання ***відмінної*** оцінки студент повинен глибоко та досконально знати матеріал навчальної дисципліни, розумітися в поняттях та категоріях, що застосовуються у світовій практиці, виконати якісно практичні завдання. Оцінка «відмінно» також ставиться студентам, які займаються науковою роботою в даному напрямку, приймають участь в наукових конференціях, мають наукові публікації у фахових журналах.

Бальна інтерпретація відповідей на питання білету підсумкового оцінювання представлена у таблиці.

Максимальна оцінка за відповідь на одне питання залікового білету	**Рівень досягнення студентів у оволодінні навчальним матеріалом**	**Бали**
10 балів	Незадовільний	0-2
	Задовільний	3-5
	Добрий	6-9
	Відмінний	10

Розділ 7. Рекомендовані джерела інформації

1. Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. / В. В. Добровольский, Є. М. Безсонов, Г. В. Нєпєіна, Д. О. Крисінська, Н. А. Сербулова. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – 160 с.
2. Сталий розвиток : підручник / за ред. Л. Г. Мельника та Ю. М. Дерев'янка. Суми: Університетська книга, 2026. 332 с. https://econ.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/03/melnyk_derevianko_sustainable_development_pidruchnyk_2026_ua.pdf

3. Методичні рекомендації для врахування цілей сталого розвитку в стратегіях розвитку територіальних громад https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/UNDP_MetRecommen dation_v03.pdf

4. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчальнометодичний посібник / О.Ю. Кононенко. –К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. – 109 с. ISBN 978-617- 7069-33-0.

5. Сталий розвиток місцевих громад: підручник / М.О. Клименко, О.М. Клименко, Л.В. Клименко. — К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. — 296 с. ISBN 978-617-7582-57-0.

6. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [В.М.Боголюбов, М.О. Клименко, Мельник Л.Г., О.О. Ракоїд]. За редакцією професора В.М.Боголюбова – К.: ВЦ НУБІПУ, 2018. – 446 с. ISBN 978-966-2393- 65-1.

7. «ЦСР: Україна» Національна Доповідь (2017) https://bit.ly/2ABMKxz

8. «ЦСР: Україна» Моніторингова Доповідь (2019) https://bit.ly/2XzijRv

9. «ЦСР 8. Гідна праця та економічне зростання: Україна» Моніторингова Доповідь (2019) https://bit.ly/2UaGOSY

10. «ЦСР для дітей України» Тематична Доповідь (2019) https://bit.ly/3eQAoR2

11. Sustainable development knowledge platform [Electron. resource] / UN. – Access link: https://sustainabledevelopment.un.org

12. The Eco-Innovation Observatory [Electron. resource] / EC. – Access link: http://www.eco-innovation.eu

13. Публікації ООН в Україні [Електрон. ресурс] / ООН в Україні. – Режим доступу: http://www.un.org.ua/ua/publikatsii-ta-zvity/un-in-ukrainepublications Публікації

14. ПРООН в Україні [Електрон. ресурс] / ПРООН в Україні. – Режим доступу: https://issuu.com/undpukraine

15. Сталий розвиток для України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://sd4ua.org